

Versjon 2 (første versjon ble presentert for Kontrollutvalget november 2022)

Fra sprint til ultra-maraton

Oversikt over Den norske kirkes erfaringer
knyttet til håndteringen av korona-
pandemien 2020-2022

Innhold

Innledning.....	4
Hva har vi lært?	4
Organisering og innhold i arbeidet i oppstartfase.....	4
Krisestab.....	4
Ekstern kommunikasjon/mediehåndtering.....	5
Hovedbudskap	5
Kirke på nett i koronatid	5
Bakgrunn.....	5
Oppstarten	5
Vurderinger	6
Eksempler på tiltak	6
Eksempler på erfaringer fra oppstartsfasen	7
Respons fra befolkningen.....	7
Moderering.....	8
Endringer i kirkelig regelverk.....	8
Vedtak i Bispemøtet om utleie av kirkene til ikke-religiøse seremonier	9
Delegasjon til Kirkerådets arbeidsutvalg.....	9
Behandlingsform i Kirkemøtet.....	9
Åpning for at menighetsmøter kan gjennomføres som fjernmøter	10
Internkommunikasjon og nye møterutiner	10
Smittevernarbeid.....	11
Organisering, innhold og erfaringer underveis	12
Kontakt med myndigheter	12
Beslutningsprosesser	12
Håndtering av uklarheter	13
Læringspunkter	13
Samarbeid med STL og NKR.....	14
Tros- og livssynsfriheten etter menneskerettighetene.....	14
Årsrapporter	14
Den norske kirkes håndtering av koronapandemien – årsrapporter fra Den norske kirke og bispedømmene	14
Omstilling	14
Slitasje	15
Digitalisering.....	15
Kirkelige handlinger	16
Aktør i sivilsamfunnet	16
Oppsummering og veien videre.....	17

Årsrapporter fra tilskuddsmottakere	19
2021	19
Bibelselskapet – samisk bibeloversettelse.....	19
KABB	19
Døves kirkeråd	19
KUN (VID)	20
KIFO.....	20
Kirkens SOS.....	20
Vake.....	21
2020	21
Bibelselskapet – samisk bibeloversettelse.....	21
KABB	21
KIFO.....	21
Utviklingssamtaler.....	22
Utlysning og bruk av offentlige tilskuddsmidler	22
Partssammensatt arbeid – kontaktmøter/AMU (HMS/risikovurdering).....	23
Oppsummering av erfaringer	24
Digitale arbeidsverktøy og samhandling.....	24
Digital kirke i trossamfunnet	24
Prioriteringer for arbeidet med kirke på nett videre.....	25
Strategiske grep på veien videre	26
Den norske kirkes medlemsundersøkelse i 2020	27
Fakta om undersøkelsen	27
Noen av funnene i 2020	27
Nasjonalt og lokalt	27
Programmer og kanaler under pandemien	28
Internkommunikasjon.....	28
Religionsfrihet	28
Nordiske erfaringer	29
Tiltak og veien videre.....	29
Ny stilling som beredskapsleder	29
Videre satsing på kirke på nett.....	30
Skjer i kirken.....	30
Oppsummering	30
Vedlegg:	31

Innledning

Pandemien skapte krise på flere nivå – for enkeltmennesker, for nærmiljøer, for samfunnet og for verden. Midt i det hele sto Den norske kirke og det viste seg at kirken sto støtt: På tradisjoner, i evne til å omstille seg raskt i en krisetid, og ikke minst i å levere på det kirken skal: å være til stede for mennesker i nød, med et budskap om håp og nestekjærlighet.

Den norske kirke underla seg – mer eller mindre frivillig - smittevernet og gjorde det myndighetene ba oss om. Norges historie om bekjempelse av viruset er foreløpig en suksesshistorie i forhold til mange andre land. Likevel så vi etter hvert at myndighetene ikke helt klarte å samspille med sivilsamfunnet. Trossamfunn ble stengt ned i stedet for å bli brukt som aktive medhjelpere i bekjempelse av viruset. Har noe i samfunnskontrakten mellom myndigheter og sivilsamfunn gått tapt underveis fordi vi er blitt motparter i stedet for medspillere i å skape det gode samfunn – også når rammene for det er minimale?

Hva har vi lært?

Den norske kirke lærte mye om omstillingsevne gjennom pandemiårene. Når kirkedørene ble stengt, fant kirken digitale åpninger. Etter hvert kom også diverse løsninger for å være kirke utendørs, kirke på tur, kirke rundt bålpanna.

Denne rapporten gir en oversikt over beslutninger som ble tatt og arbeid som ble utført i Den norske kirke, fra de innledende dagene og gjennom hele pandemitiden. Den inkluderer også en rekke evalueringer som ble gjort underveis på flere nivå. Det kirkens ledere (og de fleste andre i samfunnet) trodde skulle være en sprint, utviklet seg etter hvert til en maraton – og så til et ultraløp. Langdistansen er på mange vis ikke over, og det har vært viktig å stille en rekke spørsmål, knyttet til alt som har skjedd siden mars 2020.

Da kirken ikke fikk lov til å samle folk, ble en åpen kirkedør satt stor pris på. Stillhet, lystenning, et rom å hvile i, et sted med rom for samtale og nattverd. Små dåpsgudstjenester og vielser, flere muligheter for drop-in-dåp og -vigsel. Erfaringer landet rundt peker på at dette er blitt en del av den nye normalen. Hva får det i så fall å si for hvordan kirken arbeider videre, hva som prioriteres og hvordan arbeidstid fordeles på hverdag og helg?

Hvordan kan diakonien bidra inn mot økt ensomhet, psykisk u-helse, ungdom som opplever utenforskap, kvinner og barn som utsettes for vold? Har vi systemer, programmer, folk, tid til å se de som trenger å bli sett og møtt nå?

Pandemien og arbeidet med den ga mange spørsmål. Hva skjedde? Hvilke skader, langtidsvirkninger drar vi med oss? Hva vil år i isolasjon føre med seg? Hva gjør i så fall kirken for å møte det? Hva tar vi med oss videre? Hvordan har korona endret kirken?

Arbeidet med å finne svar på disse spørsmålene har pågått siden samfunnet åpnet opp, nettopp for å kunne bruke erfaringene for å skape en kirke som oppleves relevant og tilgjengelig for folk. Kirken har tatt med seg erfaringer og lærdom som på mange vis preger og vil prege det videre arbeidet, både nasjonalt og lokalt.

Disse pekes det også på i denne rapporten.

Organisering og innhold i arbeidet i oppstartfase

Krisestab

Da statsminister Erna Solberg stengte ned det norske samfunnet 12. mars 2020, satte Kirkerådet krisestab. Denne besto av Kirkerådets direktør, preses, assisterende direktør,

kommunikasjonsdirektør, HR-sjef og beredskaps- og sikkerhetsansvarlig. Det var særlig arbeid med smittevern og med å sikre god og konsistent kommunikasjon internt i hele trossamfunnet som ble prioritert de første dagene. Det ble opprettet samarbeid med KA og det ble etablert møter med stiftsdirektører og biskoper, som skjedde daglig den første tiden. Arbeidet med internkommunikasjon er beskrevet mer detaljert på side 10 og 28.

Ekstern kommunikasjon/mediehåndtering

Media tok tidlig kontakt, og de aller fleste journalistene var særlig opptatt av hvordan kirken ville håndtere og gjennomføre kirkelige handlingene, som dåp, konfirmasjon, vielser og begravelser. Det var raskt særlig stor interesse knyttet til konfirmasjon og begravelser, kanskje fordi disse i ekstra stor grad handler om folkekirken.

Hovedbudskap

Kirkens hovedbudskap i hele den innledende fasen var at selv om kirkedøren er stengt, er kirken åpen. Vi har vært opptatt av å ikke fokusere på at kirkebygg er stengt og aktiviteter avlyst, men heller vise frem hva som foregikk rundt om i hele landet – kirken var tilgjengelig, men på en annen måte enn til vanlig.

Kirke på nett i koronatid

Denne delen tar for seg satsingen i de nasjonale kanalene med hovedvekt på eksternkommunikasjon. Den inneholder bakgrunn for arbeidet, eksempler og forenklet oversikt over oppstartstiltak, men også erfaringer og læringspunkter for arbeidet videre.

Evaluering av arbeidet i oppstartsfasen, fra nedstengingen 12. mars 2020 til påske samme år, er utbrodert i rapporten «En større kirke på nett – erfaringer fra kirkens digitale satsning under koronakrisen» laget av Kirkerådets kommunikasjonsavdeling sen vår 2020.

Rapporten ligger vedlagt.

Bakgrunn

Kirkemøtets ambisjon fra 2017 var at «Kirken må være tilgjengelig når mennesker har behov for kirken. Vi skal møte mennesker der de er, på deres premisser».

Tidligere kriser, som f.eks. 22. juli, har vist at folket søker kirken sin. Det er særlig når folk opplever usikkerhet, uro, og traume det skjer en stor økning i behovet for kirken.

Denne krisen satt Den norske kirke på prøve – både på ambisjonen fra kirkemøtet i 2017, og ikke minst på kirkens rolle som en grunnleggende del av samfunnet vårt.

I takt med at resten av samfunnet ble mer og mer digitale, har dette også gjort seg gjeldende for Den norske kirke. Både læringskurve og utvikling har vært bratt og rask – på alle nivåer i organisasjonen. Og der hvor interesse og lyst til å ta tak først gjorde seg gjeldende, har økt bevissthet og kunnskap også beredt grunn for økt tilfang av formell kompetanse. Kirkerådets kommunikasjonsavdeling bruker mye ressurser på digital kommunikasjon og sosiale medier. Alle bispedømmer har egne Facebook-sider, det samme har mange fellesråd og menigheter. Antall enheter som er aktive på andre plattformer øker også jevnt, deriblant Instagram, Snapchat, YouTube og etter hvert også TikTok.

Oppstarten

Allerede i dagene før restriksjonene kom 11. mars, begynte Kirkerådet å planlegge for langt flere digitale kirketilbud enn man til da hadde hatt. Dette gjorde at Den norske kirke fra

nasjonalt hold allerede dagen etter nedstengingen kunne sende den første andakten live fra Oslo domkirke. Dette ble den første av en lang serie av musikkandakter og gudstjenester fra domkirken. Over hele landet stilte kirkelig ansatte velvillig opp, og i løpet av kort tid lå en stor variasjon av gudstjenester, andaktsstunder, filmsnutter med lystenning og bønn, «Ord for natten», konserter og andre digitale tilbud tilgjengelig på kirken.no og på kirkens Facebook- og Instagramkonti. Kirken viste til fulle at selv om kirkedørene ble stengt, forble kirken åpen, tilgjengelig og nær for mennesker som trengte det.

Da statsministeren holdt sin pressekonferanse la hun vekt på at landet trengte en nasjonal dugnad for å stoppe smitten. Det innebar et forbud mot alle kulturaktiviteter og arrangementer. Dermed ble arbeidet med kirke på nett intensivert. Det ble raskt produsert veiledninger til lokalkirken om bruk av digitale verktøy til møtevirksomhet og kirkelige handlinger på nett. Det ble også laget flere programserier til nasjonale kanaler med kristent innhold. Det ble også utviklet nye landingssider for informasjon og ressurser, og kanaler for internkommunikasjon og kriseledelse ble etablert.

Vurderinger

Som nevnt så viser erfaring fra tidligere nasjonale kriser at befolkningen søker til kirken når det er urolige tider. Over natten måtte lokalkirken og kommunikasjonsavdelingen i Kirkerådet løse utfordringen: hvordan kan kirken være åpen, selv om dørene er lukket?

Kirkerådet innså tidlig at det kirkelige tilbudet ville bli begrenset eller stengt ned som følge av spredningen av viruset, og gikk derfor raskt i gang med å sikre ulike digitale strømmetilbud.

Arbeidet med å holde kirkelig ansatte, frivillige og kirkegjengere oppdatert om kirkens håndtering av situasjonen startet tidlig. Samtidig som landet ble informert om de store tiltakene fra regjeringen, avtalte kommunikasjonsavdelingen den første direktesendingen for påfølgende dag.

Eksempler på tiltak

Det ble spilt inn andakter med prester i Kirkerådet, dialog ble opprettet med Nettkirken for å øke muligheten for chat med nettprestene, og planleggingen begynte for daglig strømmetilbud fra Oslo domkirke.

Fredag 13. mars kl. 15.30 strømmet Kirkerådet det første digitale programmet. Alle som så på ble møtt av kommentarer og hjerter som reaksjoner fra Den norske kirkes moderatører. Samme helg ble den første strømmede gudstjenesten fra Nærbø kyrkje gjennomført og sendte andakter ble etablert som en daglig rutine. Vår digitale bønnevegg fikk samme helg hundrevis av nye bønner og lys.

Nettprestene utvidet etter kort tid sine åpningstider slik at chattetjenesten deres var tilgjengelig 16 timer i døgnet.

Tidlig ble det klart at Kirkerådets kommunikasjonsavdeling hadde begrensede ressurser til både å planlegge, produsere, moderere, informere og samle digitale tilbud på den måten som var ønskelig. I Kirkerådet ble det derfor satt i gang en midlertidig omdisponering av ressurser, der ansatte i andre avdelinger og seksjoner fikk oppgaver tilknyttet ulike kommunikasjonsteam. Ansatte ble i den akutte krisefasen organisert i ni ulike team med forskjellige ansvar innenfor sosiale medier, både produksjon og moderering, både ekstern og intern kommunikasjon og teknisk oppfølging av ulike systemer.

I starten av den påfølgende uken med restriksjoner, begynte det digitale tilbudet å bli strukturert som om kirken var en TV-kanal, med morgen-, ettermiddags- og kveldssendinger rettet mot ulike målgrupper. Dette innebar i den første fasen daglige musikkandakter fra Oslo

domkirke, daglige ord for natten med prost Hege Fagermoen, babysang fra ulike menigheter, lørdagschallenge med ulike oppfordringer fra diakoner om å gjøre nestekjærlige handlinger i situasjonen vi befant oss i og samlingsstund for barn – en sendeplan som fikk svært god respons fra ulike målgrupper.

Mål i denne perioden var kirkelig tilstedeværelse, skape ro, spre håp og det gode budskapet om Jesus i en tid med mye usikkerhet. Andre fredag med koronarestriksjoner ble det tatt initiativ til nettarrangementet «Hele Norge tenner lys», og responsen var enorm. Facebook-arrangementet var enkelt: alle som ønsket kunne tenne et lys for håp der de var. Over femti tusen var med, tusenvis la ut bilder av sine stearinlys og arrangementet nådde over en million mennesker. Det brede digitale tilbudet skyldes ikke minst et stort engasjement fra hele kirken: Mange av de digitale tilbudene har fra første stund blitt til ved at ansatte i ulike deler av kirken spilte inn idéer til kommunikasjonsavdelingen. Flere av idéene har senere blitt faste poster med høy oppslutning i Den norske kirkes nasjonale sosiale medier.

Eksempler på erfaringer fra oppstartsfasen

I månedsskiftet april/mai 2020 ble det sendt ut en spørreundersøkelse til 50 medarbeidere i hele landet. Undersøkelsen ble sendt til 10 kateketer/undervisningsansatte, 10 diakoner, 10 kantorer/organister, 10 kirkeverger/daglig ledere og 10 prester/proster. Disse ble valgt ut på bakgrunn av innspill som kom fra kommunikasjonsrådgiverne på bispedømmekontorene og det har vært et viktig poeng å sikre geografisk representasjon blant de ulike yrkesgruppene.

Det er viktig å presisere at målet med denne undersøkelsen var å få kartlagt noe av bredden i de tiltakene som var produsert i den valgte perioden. Respondentene er nok derfor i stor grad valgt ut nettopp fordi de har vært aktive og produktive innenfor det digitale feltet. Derfor kan ikke svarene tolkes representativt for alle landets menigheter. Noen hovedfunn kan trekkes frem for å vise mangfoldet, kreativiteten og evnen mange viste til å kaste seg rundt og tenke digitalt da kirkedørene ble stengt:

- 97.7% sier de har hatt et bredere tilbud i digitale kanaler denne perioden enn vanlig og gjort noe nytt i forhold til hva de har gjort før.
- 62,8% har tatt i bruk nye kanaler i denne perioden og YouTube er den kanalen som flest har tatt i bruk for første gang.
- 76,2% sier digitale verktøy har vært svært viktig for utøvelsen av deres stilling og ansvarsområde

Ingen melder om negative tilbakemeldinger på det digitale tilbudet, alle som har svart melder om positive, mange om svært positive og takknemlige tilbakemeldinger:

«Jeg har fått flere positive tilbakemeldinger fra folk som jeg aldri har sett på en eneste gudstjeneste før!»

«Vi har fått god respons og gode tilbakemeldinger på de tilbudene vi har hatt digitalt, både fra kjente og ukjente, fra nærområdet og spredd rundt i landet»

«Mange setter pris på å få se kirken sin, syng salmer og se og høre presten»

Respons fra befolkningen

Det kom jevnlig tilbakemeldinger fra seere - både de med sterk kirketilhørighet, men også de som ikke anså seg selv som faste kirkegjengere – om at andakter, ord for natten og musikkandakter mv. var et svært velkomment innslag i en hverdag som for mange bød på isolasjon, ensomhet og en monoton tilværelse:

Hei. Jeg sitter på hjemmekontor om dagen, og synes disse videotreffene er fine.

Jeg er sjelden i selve kirken da dagene er travle, men synes dere som jobber i kirken utstråler noe som gir meg ro innvendig. Jeg finner også ofte samme ro i det jeg besøker katolske kirker når jeg er på ferie. Dette kan jeg ikke forklare på noe vis, og det er ikke et spørsmål, men jeg ville bare si tusen takk <3

Sendt som melding i innboksen til Den norske kirke på Facebook

Eg vonar de kan halde fram med desse korte, men sers gode og verdifulle innslaga som kyrkja har starta med no i desse korona tider. For oss som er gamle, ja svært gamle, eg er 92 år, er desse innslaga ein oppkvikkar for dagen. Vi er for det meste aleine, les litt, høyrer og ser på TV og høyrer på klassisk musikk. Tusen takk for desse programma.

Lagt igjen i kommentarfeltet på Den norske kirkes Facebook-side

Kommunikasjonsavdelingen har fått en rekke slike kommentarer. Kommentarfeltene peker også mot at nye publikumsgrupper er kommet til blant følgerne. Selv om samfunnet og kirkene åpnet opp igjen, ville det fortsatt være mange som enten ikke har anledning til - eller vil - gå fysisk i kirken.

Kirkens digitale strategi har hele tiden pekt på at det digitale kirketilbudet skal være i tillegg til, og ikke i stedet for å gå i kirken. Denne strategien er ikke tenkt endret, selv om det digitale tilbudet de siste månedene faktisk vært i stedet for.

Erfaringene fra koronatiden viser at en tydelig digital tilstedeværelse har stor betydning for mange. Derfor ble det nasjonale digitale tilbudet slik det var i mai 2020 videreført gjennom sommeren, om enn ikke i like stort omfang som det var i mars og april. Den forståelsen og kunnskapen kirken tilegnet seg disse månedene og hvilken effekt de digitale tilbudene har hatt på både kirkegjengere og andre, vil være viktige premissleverandører for den videre satsingen.

Fokus etter pandemien er nå i større grad å styrke kompetansen i alle ledd av organisasjonen for å sikre at flere kan gjøres i stand til å produsere digitale tilbud, og på å viderefremme sendinger og arrangementer som produseres andre steder enn i egen regi.

Moderering

Som nevnt tidligere er det et viktig premiss at kirken på nett ikke skal være istedenfor den fysiske samlingen i kirken, men i tillegg til. For å være nærværende som kirke, og ikke bare legge ut ting som handler om kirken, har kommunikasjonsavdelingen fra første stund holdt høyt at det må være moderatører det meste av døgnet. I tillegg har det vært helt avgjørende å ha moderatører under direktesendinger. Det ville være helt utenkelig å ha et arrangement i kirken, uten å ha noen som ønsket velkommen, det samme gjelder for kommentarfelt og innboks.

Mange av de som sa ja til å være med å moderere, gjorde dette for første gang. Det har skapt gode diskusjoner og nyttig erfaring å "samtale" med innskrivere eller veilede sårbare mennesker. Dette har lagt grunnlaget for en mer gjennomtenkt vaktordning med klare retningslinjer, både for innskrivere og moderatører.

Endringer i kirkelig regelverk

Koronapandemien skapte et behov for enkelte regelendringer. Dette gjaldt blant annet adgang til fjernmøter og skriftlig saksbehandling i kirkelige rådsorganer.

Etter dagjeldende regler, var menighetsrådet, kirkelig fellesråd, bispedømmeråd og Kirkerådet forpliktet på møteprinsippet, dvs. et prinsipp om at vedtak i et kirkelig organ skulle treffes i et fysisk møte. Det var i liten grad mulig å treffe vedtak på annet vis, noe som i praksis ville innebære at organene kunne bli handlingslammet på grunn av koronasituasjonen. Dette var regulert i virksomhetsreglene for de ulike organene, som var vedtatt av Kirkemøtet.

Kirkemøtet hadde delegert til Kirkerådet å vedta mindre endringer i de aktuelle reglene. Videre hadde Kirkerådets arbeidsutvalg etter dagjeldende regler myndighet til å treffe vedtak på vegne Kirkerådet i enkelte hastesaker. Kirkerådets arbeidsutvalg møttes tirsdag 17. mars 2020 og vedtok derfor noen mindre regelendringer i virksomhetsreglene og en midlertidig forskrift om fjernmøter i kirkelige organer for å begrense spredning av Covid-19. Forskriften åpnet for at kirkelige organer (menighetsråd, kirkelig fellesråd, bispedømmeråd og Kirkerådet) kunne gjennomføre møter som fjernmøte. Regelendringene åpnet også for at organene kunne treffe vedtak gjennom skriftlig saksbehandling. I løpet av tre arbeidsdager fra nedstigningen, fikk Kirkerådets arbeidsutvalg med andre ord truffet vedtak som sikret det rettslige grunnlaget at kirkelige organer kunne fortsette å fungere uten fysiske møter.

Den midlertidige forskriften ble vedtatt videreført av Kirkerådet 5. juni 2020 (sak KR 49/20) og vedtatt fornyet for menighetsråd, kirkelig fellesråd og Kirkerådet fra 16. mars 2021 (sak KR 31/21). Endringene ble senere tatt inn som faste regler i regelverk Kirkemøtet vedtok i sak KM 16/21.

Vedtak i Bispemøtet om utleie av kirkene til ikke-religiøse seremonier

Det ble reist spørsmål om kirker kunne brukes til ikke-religiøse seremonier. I utgangspunktet er dette i strid med formålet og ikke forenlig med bestemmelsene i forskriften regler for bruk av kirken. Spørsmålet var om den særskilte situasjonen, åpnet for en ny og rausere måte å forholde seg til dette på, og i så fall på hvilke premisser.

Vedtak i Bispemøtet 25.mars 2020 i sak BM 23/20:

«Bispemøtet har drøftet spørsmålet om utleie/utlån av kirken til ikke-religiøse gravferdsseremonier under den pågående koronakrisen. Bispemøtet legger til grunn formål og regler for bruk av kirken som er fastsatt, og erkjenner samtidig at vi nå befinner oss i en ekstraordinær situasjon. Bispemøtet anbefaler at det gis tillatelse til utleie av kirken der det ikke finnes annet egnet lokale, eller en annen særskilt grunn taler for unntak.»

Delegasjon til Kirkerådets arbeidsutvalg

Kirkerådet vedtok 26. mars 2020 å delegere til Kirkerådets arbeidsutvalg å treffe avgjørelser på vegne av Kirkerådet i saker som på grunn av den pågående pandemien ikke kan vente til neste ordinære møte (sak KR 34/20). Kirkerådets arbeidsutvalg godkjente blant annet smittevernveileder/bransjestandard ved skriftlig saksbehandling 4. mai 2020 med hjemmel i denne delegasjonen (sak KR-AU 30/20).

Behandlingsform i Kirkemøtet

Kirkemøtet 2020 var planlagt avholdt 22.–27. april 2020. Kirkerådet vedtok gjennom skriftlig saksbehandling at Kirkemøtet 2020 skulle utsettes. Allerede før samfunnet ble nedstengt, vurderte Kirkerådet om det ville være mulig å gjennomføre møtet på annet vis enn fysisk, med bakgrunn i nødrett. Det var imidlertid det første Kirkemøtet i valgperioden 2020–2023, hvor valg av nytt Kirkeråd stod sentralt. Kirkerådet konkluderte derfor med å utsette Kirkemøtet til det kunne avholdes fysisk i oktober 2020 (sak KR 31/20).

Etter Kirkemøtets forretningsorden fulgte det at Kirkemøtet behandler saker gjennom komitéarbeid og plenum. Av smittevernhensyn var det ikke anledning til å behandle saker i

komiteer på Kirkemøtet i oktober 2020. Etter en utredning og høring med bispedømmerådene som høringsinstanser, anbefalte Kirkerådet at Kirkemøtet 2020 skulle vedta endringer i Kirkemøtets forretningsorden som åpner for at Kirkemøtet i særlige tilfeller med 2/3 flertall kan vedta en behandlingsform for det enkelte møtet som fraviker bestemmelsene i denne forretningsorden, se § 4-1. Kirkemøtet vedtok endringen, noe som åpnet for at Kirkemøtet kunne gjennomføres med forenklet saksbehandling i 2020.

Med hjemmel i samme bestemmelse i forretningsorden, ble det gjennomført et Kirkemøte gjennom skriftlig saksbehandling 10. mars 2021, som følge av at Kirkemøtet 2021 ble flyttet fra april til november 2021 (se nedenfor). I den skriftlige saksbehandlingen ga Kirkemøtet tilslutning til at de aktuelle vedtakene ble truffet gjennom skriftlig saksbehandling, se sak KM 01/21.

Åpning for at menighetsmøter kan gjennomføres som fjernmøter

For at menighetsmøtene skulle kunne bli arrangert gjennom fjernmøter, anbefalte Kirkerådet Kirkemøtet å vedta endringer i kirkeordningen og regler om former for menighetsmøtets virksomhet som åpnet for at menighetsmøtet i særlige tilfeller også kunne gjennomføres som fjernmøte. Dette ble vedtatt av Kirkemøtet 10. mars 2021 gjennom skriftlig saksbehandling, se sak KM 02/21 og KM 03/21.

Internkommunikasjon og nye møterutiner

Behovet for regelmessig og konsistent internkommunikasjon med hele trossamfunnet var stort. Dette handlet både om beslutninger om hva som var mulig og ikke, smittevernveiledning og gjennomføring av kirkelige handlinger. Det ble derfor raskt etablert et tett samarbeid med KA om rådgivning, ulike arbeidsgiverrelaterte spørsmål mm.

Allerede 12. mars sendte Kirkerådet ut en egen nyhetsmelding om at kirkene stengte. Dette dannet mønster for videre nyhetsbrev. I løpet av få dager ble det etablert egne nyhetsbrev som gikk til ansatte i begge arbeidsgiverlinjer. Disse ble sendt ut hver gang det var smittevernendringer som påvirket kirken, og det ble tydeliggjort hvilke ansattgrupper som var hovedmålgruppe for innholdet. Erfaringen var og er at disse interkommunikasjonstiltakene bidro og bidrar til å binde kirkens ansatte og frivillige sammen. Derfor sender Kirkerådet nå ut et ukentlig nyhetsbrev til ca 8000.

Det ble også raskt etablert faste nettmøter mellom krisestab, biskoper og stiftsdirektører. Disse var i en lang periode daglige, for så å bli ukentlige og etter hvert sjeldnere. Møtene bidro sterkt til å holde hele kirken sammen og komme ut med nyttig informasjon raskt til alle bispedømmer.

For første gang arrangerte Kirkerådet også et digitalt «allmøte», der alle prester, proster, administrativt ansatte og bispedømmerådsledere ble invitert. Møtet ble sendt via lukket kanal på YouTube og ledet av konstituert preses Atle Sommerfeldt og direktør i Kirkerådet, Ingrid Vad Nilsen. Over 1600 ble invitert inn i dette møtet, rundt 750 fulgte møtet direkte og over 500 har sett det i ettertid. Reaksjonen var positiv, samtidig som det ble tydelig at ordet allmøte bare kan brukes når alle ansatte i hele trossamfunnet, er målgruppe. På det neste allmøtet ble derfor alle ansatte i trossamfunnet invitert inn, og dette holdt seg slik gjennom hele pandemien. Allmøtene er for øvrig et av tiltakene som ble til i en krisetid, som har vist seg å ha stor nytte også i ettertid. Hver måned er det et allmøte som gjøres tilgjengelig via YouTube, der ulike tema som angår ansatte og frivillige belyses. Mange ser møtet sammen direkte på stabsmøter, mens andre velger å se det senere. Disse allmøtene ligger tilgjengelig [her](#).

Det ble videre raskt etablert en egen side på kirken.no for all koronainformasjon, rettet til kirkens medarbeidere. Der ble smittevernveileder, annen praktisk informasjon, retningslinjer og spørsmål og svar samlet.

Det er videre også arbeidet videre med å gjøre ressursmaterieell enkelt tilgjengelig for alle som trenger det. Ressursbanken, som tidligere var innrettet for trosopplæringsmaterieell, er nå endret til å dekke ressursmaterieell for alle ulike områder innen kirken. Banken er åpen for alle ansatte og frivillige. Det er utviklet et nytt intranett på teams, med innhold som kun er for ansatte. Det er også laget et helt nytt malverktøy med bildebank, grafisk profil og ulike maler for brosjyrer, annonser osv., som finnes på design.kirken.no.

Smittevernarbeid

Da myndighetene åpnet litt opp i april/mai 2020, ble det utformet en veiledning som skulle danne grunnlag for sektorvise smittevernveiledere i de ulike samfunnsområder. Den norske kirke var av de første som fikk en slik "autorisert" veileder i mai 2020. Veilederen kom på plass i et tett samarbeid mellom Bispemøtet, Kirkerådet og KA. Dette samarbeidet holdt seg gjennom hele pandemien gjennom utallige revisjoner av smittevernveilederen.

Norges kristne råd (NKR) og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) tok utgangspunkt i Dnks veileder og tilpasset den for sine formål. (De hadde bl.a. ikke behov for et omfattende kapittel om roller og ansvar i lokalkirken.) Etter dette, optrådte STL, NKR og Dnk samlet overfor departementet i forhold til videre utvikling og behov som var særlig viktig for trossamfunnene.

Kirkens fagdepartement maktet ikke å bidra, og Kirkerådet måtte gjøre alt arbeidet selv, der KUD bidro aktivt til å få veiledere på sine fagfelt godkjent.

Fra sommeren 2020 ble det innført en samlet smittevernveileder som omfattet alle arbeidsområder i lokalkirken. Denne tok over for fem parallelle smittevernveiledere som var delt inn etter arbeidsområde.

Arbeidet med den felles smittevernveilederen tok utgangspunkt i de til enhver tid gjeldende forskriftsfestede regler og helsefaglige anbefalinger regjeringen vedtok med hjemmel i smittevernloven.

I praksis ble arbeidet drevet i et smittevernteam bestående av Emil Engeset (leder), avdeling for kommunikasjon og samfunnskontakt; Katrine Lind-Solstad, seksjon for barn, unge og trosopplæring; og Eldbjørg Leinebø Ekre, seniorrådgiver i KA.

Alle beslutninger ble tatt av en kriseledelse bestående av direktør Ingrid Vad Nilsen, preses Olav Fykse Tveit, adm.dir. i KA Marit Halvorsen Hougnæs og leder i Norges Kirkevergelag Martin Stærk.

Ved store og omfattende endringer, var også hovedverneombudet og fagforeningene involvert for å gi innspill med kort frist.

Denne arbeidsmetoden ble utviklet gradvis i overgangen fra akutt til langvarig krise og unntakssituasjon, og var fra høsten 2020 etablert.

Kirkerådet rapporterte ukentlig gjennom lang tid til Barne- og familiedepartementet om kapasitet, sykemeldinger etc. på prester i forhold til om lokalkirken hadde kapasitet nok til begravelser. Det ble utarbeidet HMS planer og risikovurderinger for prestenes arbeid som ble jevnlig oppdatert. Fagforeninger og vernetjenester hadde også et stort fokus på prestenes sikkerhet. Mange prester i Italia døde fordi de stelte de syke og ble smittet. En av

de første som døde i Norge var en sprek prest. Dette satte sitt preg på mange prester, som meldte inn bekymringer for egen sikkerhet - som igjen preget fagforeninger og vernetjeneste.

Dødsbud ble en tid gitt pr telefon. I denne perioden hadde også biskopene ulikt innsteg til krisesituasjonen. Noen ønsket å stenge ned mest mulig i solidaritet med resten av samfunnet, mens andre mente at kirkene skulle være mest mulig åpne, slik at folk skulle ha et rom å komme til når alle andre rom var stengt.

Da pandemien traff Norge, hadde preses Helga Haugland Byfuglien gått av og visepreses Atle Sommerfelt fungerte. Han satt i kriseledelsen frem til preses Olav Fykse Tveit var på plass.

For lokalkirken var stadig nye revisjoner og endring av regler i smittevernveilederen kanskje noe av det mest utfordrende gjennom pandemien. Det var mye opplæring av ansatte og frivillige, medbestemmelsen skulle ivaretas og folk ivaretas når endringstempoet ble høyt. Den største slitasjen som ble meldt inn, var den som oppsto når arrangementer som var planlagt plutselig måtte avlyses eller re-planlegges fordi det kom nye regler over natta.

Organisering, innhold og erfaringer underveis

Kontakt med myndigheter

Gjennom pandemien var det et utstrakt samfunnskontaktarbeid, der Den norske kirke søkte og etablerte dialog med politisk ledelse og embetsverket i Barne- og familiedepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet. I tillegg ble det etablert dialog med samarbeidende virksomheter i STL, NKR, Virke Gravferd, Norsk Kulturråd og andre.

Dette arbeidet gjorde Den norske kirke i stand til å påvirke regler, fortolke anbefalinger og oversette generelle helsefaglige pålegg til en kirkelig kontekst. Arbeidet utløste også tilskudd til aktiviteter for barn og unge og til arrangement i desember/jul..

Beslutningsprosesser

Nye regler og anbefalinger («tiltak») ble vedtatt av regjeringen uten forutgående høring eller med begrenset høring i departementene med et døgn's frist. Dette tempoet gjorde arbeidet krevende for alle involverte. Tiltakene ble annonsert via pressekonferanser med umiddelbar eller svært kort ikrafttredelse. Alle endringer berørte Den norske kirkes virksomhet i stor grad.

Av hensyn til at lokalkirkens ansatte skulle få en samlet oversikt over og bistand til å følge et stort og uvant regelsett, ble arbeidet med smittevernveileder for Den norske kirke høyt prioritert. Mantraet var å være kirke på nye måter, og gjøre det vi kunne gitt omstendighetene.

Under Solberg-regjeringen var pressekonferansene om nye tiltak ofte lagt til kvelden. Dette medførte mye kvelds-, helg og nattarbeid for å raskt kunne oppdatere og formidle oppdatert smittevernveileder for kirken.

I praksis ble dette gjennomført ved at smittevernteamet og kriseledelsen fulgte pressekonferansene, deretter hadde kriseledelsen og leder for smittevernteamet et digitalt møte for å samsnakke, før smittevernteamet utarbeidet forslag til ny veileder. Denne ble så drøftet skriftlig med kriseledelsen, før den så raskt som mulig ble formidlet til hele kirken.

Samtidig med at pressekonferansene ble holdt, kom det et stort mangfold av spørsmål fra lokalkirken. Behovet for raske avklaringer var derfor stort.

Håndtering av uklarheter

Regelverket regjeringen presenterte på sine pressekonferanser, var ofte mangelfullt. Flere ganger opplevde vi at regjeringen endret sin egen fortolkning av regelverket i dagene etter nytt regelverk ble presentert.

Dette førte til usikkerhet blant lokalkirkens ansatte, og gjorde at den nasjonale kriseledelsen måtte presisere regler og råd. Nettsiden kirken.no/korona ble også jevnlig oppdatert med svar på ofte stilte spørsmål og mer spesifikke tema etter hvert som spørsmål kom inn.

Smittevernteamet var tilgjengelig både i arbeidstiden og på kveld og helger, slik at lokalkirkens ansatte raskt kunne få avklart spørsmål og bistand til å vurdere gjennomføring av ulike arrangementer og samlinger.

Kriseledelsen prioriterte å være synlige overfor lokalkirkens ansatte gjennom jevnlig direkte sendte allmøter. Dette knyttet trossamfunnet tettere sammen, og bidro til å øke forståelsen av regelverket vi var pålagt å følge.

Vårt inntrykk er at denne tilgjengeligheten og serviceinnsatsen, over tid økte tilliten til den nasjonale kriseledelsen, og sikret en mer enhetlig praktisering av regelverket. Både Solberg-regjeringen og Støre-regjeringen har gjennom budsjett dokumenter og uttalelser merket seg Den norske kirkes gode smittevernarbeid.

Læringspunkter

- Myndighetene har generelt lav kompetanse og kunnskap om både virksomheten i Den norske kirke og om stillingen til tros- og livssynsfriheten. Samfunnskontakt om disse forholdene ble viktig for krisehåndteringen.
- Den norske kirke hadde ikke på starten av pandemien en tilstrekkelig kriseorganisasjon. Da arbeidet ble mer strømlinjeformet, ansvar samlet og kontakten ut mot lokalkirken mer etablert, gikk håndteringen lettere.
- Ved starten av pandemien manglet Den norske kirke internkommunikasjonsrutiner som effektivt kunne nå hele trossamfunnet. Etablering av slike rutiner, felles allmøter, epostlister og nasjonal ledelse, gjorde kirken i bedre stand til å håndtere krisen.
- Den norske kirkes organisasjon hang ved starten av pandemien dårlig sammen, og det var uavklarte ansvarsforhold mellom kirkens ulike organer i krise. I noen grad var organisasjonen preget av mistillit og revirkamp. Etter hvert som rutiner for krisehåndteringen ble etablert, ble trossamfunnet knyttet tettere sammen.
- En pågående krise som koronapandemien trenger både nasjonal og lokal ledelse. Den nasjonale ledelsen må sikre en samordnet praksis og håndtering i hele trossamfunnet, og den lokale ledelsen må sikre at lokalt ansatte iverksetter nødvendige tiltak. Uenighet mellom kirkeverger og proster flere steder, svekket den totale kriseledelsen.
- Det er enklere å kommunisere og innføre en total nedstenging, enn en gradvis gjenåpning. Gradvise gjenåpninger, slik regjeringen la opp arbeidet, førte til mange detaljerte endringer med korte mellomrom og større usikkerhet.
- De fleste koronaregler gjaldt nasjonalt. Kommuner med større utbrudd innførte skjerpede regler. Regjeringen laget også etter hvert en trappetrinns-modell med ulike tiltaksnivå. Det var enklere å lede krisen med nasjonale trappetrinn hjemlet i covid-19-forskriften, enn kommunale reguleringer.

Samarbeid med STL og NKR

Tros- og livssynsfriheten etter menneskerettighetene

Den norske kirke, Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Norges Kristne råd hadde et utstrakt samarbeid om kontakt med myndighetene. I størst mulig grad opptrådte vi omforent i møter med ulike instanser i myndighetsapparatet. En generell oppfatning var at myndighetene ikke vurderte tros- og livssynsfriheten i arbeidet med covid-19-forskriften.

I dette samarbeidet ble det også besluttet å få en juridisk vurdering av om innskrenkingen av tros- og livssynsfriheten var i strid med menneskerettighetene. Spørsmålet som ble satt på spissen var reguleringen av fastmonterte seter.

I covid-19-forskriften ble det skilt på arrangementer med og uten fastmonterte seter. Arrangementer som hadde fastmonterte seter, kunne ha flere deltakere med mindre avstand, enn arrangementer uten fastmonterte seter. Kirkebenker falt utenfor definisjonen av fastmonterte seter.

Denne reguleringen varte fra november 2020 til slutten av februar 2021. Den norske kirke og andre aktører innen sektoren mente dette var en ubegrunnet forskjellsbehandling, som bl.a. bygget på uttalelser om at deltakere på gudstjenester hadde en tendens til å «skli sammen» på kirkebenker.

Advokatfirmaet Wiersholm ble engasjert til å gjøre en juridisk utredning. Denne ble presentert høsten 2021, og fikk mye oppmerksomhet, særlig i avisen [Vårt Land](#). Denne utredningen har også vært grunnlag for videre oppfølging overfor myndighetene. Selv om regjeringens konklusjon er at de hadde hjemmel for denne innskrenkingen av menneskerettighetene, endret myndighetene sitt samarbeid med tros- og livssynssamfunnene etter dette.

Etter at rapporten kom, ble tros- og livssynssamfunnene invitert på formøter før nye restriksjoner ble innført. Vi ble også invitert til å uttale oss om mulige fremtidige innskrenkinger. Dette til forskjell fra praksis til da, som innebar at tros- og livssynssamfunnene ble invitert på dialogmøter i etterkant av at nye regler var innført.

Årsrapporter

Den norske kirkes håndtering av koronapandemien – årsrapporter fra Den norske kirke og bispedømmene

Dette er et sammendrag av funnene fra årsrapportene 20-21 om Den norske kirkes erfaringer og lærdommer fra pandemien. Det er trukket frem det som repeteres i de ulike rapportene, samt informasjon som er unik og relevant fra enkelte rapporter.

Omstilling

Situasjonen for kirkene ble dramatisk endret 12. mars. Alt som vanligvis er kirke, ble plutselig farlig og umulig. Mottoet ble: «Vi innstiller ikke, vi omstiller»: Bare få timer etter at statsministeren stengte ned landet, var Den norske kirke på lufta med digitale sendinger – gudstjenester, andakter, musikk og barneprogram. Menigheter over hele landet gjennomgikk en kreativ omstilling, og utviklet digitale ferdigheter vi ikke trodde var mulig. Også myndighetene anerkjente dette arbeidet, og bevilget tre millioner kroner til digital satsing i desember.¹ Ansatte og frivillige viste en omstillingsevne og kreativitet over all forventning for at kirken skulle være en synlig og tilgjengelig kirke midt i nedstengninger og store

¹ Den norske kirkes årsrapport 2020

begrensinger i muligheten til å samles.² Pandemien har gitt krevende år da det er blitt lagt sterke begrensinger på fellesskap og samvær. Samtidig er det vist stor kreativitet og innsats fra ansatte og frivillige for å møte mennesker i alle livets faser.³ Kreativiteten og viljen til å handle var stor. De ansatte har vært til stede, vært tilgjengelig og tilrettelagt for individuelle behov.⁴ Unntakstilstanden har ført til mye innovasjon med nye møte- og arbeidsformer.⁵

På tross av betydelige og nødvendige restriksjoner, har kirkene stort sett vært åpne for dåp og begravelser gjennom hele året. Lokalkirken gjorde en stor innsats for å ta vare på dem som fikk det ekstra vanskelig under nedstengningene.⁶ Koronaåret har vært et krevende år for mange medarbeidere med mye frykt, usikkerhet og stadige endringer av planer. Den formidable innsatsen som er lagt ned har etter vår oppfatning gitt mange gode resultater. Kirken har vært til stede i folks liv og har gitt mange mennesker rom for håp.⁷ Pandemien har ikke endret på vårt oppdrag og kjernevirksomhet. På en imponerende måte har vi klart å opprettholde virksomheten, men under helt andre rammebetingelser enn før pandemien. Å lese trender ut fra tallmaterialet, er derfor krevende.⁸

Slitasje

Pandemien ser ut til å ha påvirket en del staber. Det er behov for å arbeide med stabsfellesskap.⁹ Arbeidsbelastningen har opplevdes å være til dels stor, noe som gjenspeiles noe i sykefravær. Slitasjen på de ansatte merkes etter snart to år med periodevis nedstengninger, stadig nye smittevern hensyn mm. Samtidig som mange er ekstra slitne, er det andre som har vært i overkant kreative i utførelsen av arbeidsoppgaver. Det er stor slitasje i stabsfellesskapene; mye fordi det er ulikt hvordan man håndterer alle utfordringene knyttet til stadige avlysninger eller utsettelse.¹⁰ Pandemiens påvirkning på kirkens digitale satsing er fortsatt merkbar og vil være det i fremtiden, men vi registrerte ikke den samme entusiasmen i 2021, antall nye produksjoner er langt lavere.

Digitalisering

Digitaliseringen tok sjumilssteg: Strømming, YouTube-kanaler, sosiale medier, videokonferanser, digitale samarbeidsplattformer, nye arenaer for møter, kontakter på tvers av arbeidsgiverlinjer eller digitale undervisningsprogram. Nye erfaringer og forbedret kompetanse på digital kommunikasjon under pandemien kan være med å styrke vår evne til bedre dialog og kommunikasjon med både medlemmer og samfunnet generelt.¹¹ Lokalkirken har bidratt med imponerende innovasjon i innhold og form på kirkelig digital virksomhet.¹² Da pandemien startet i mars 2020, oppsto en digital revolusjon nærmest over natten. Det digitale tilbudet ble enda viktigere enn før og antallet gudstjenester, andakter, konserter og samlinger for barn vokste kraftig. I 2021 ble situasjonen annerledes. Noen bispedømmer melder om fortsatt stor aktivitet og en god utnyttelse av både fysiske og digitale tilbud som utfyller hverandre. Andre steder er kreativiteten mindre og ønsket om å «komme tilbake» til de fysiske samlingene større. En rekke menigheter og fellestråd fortsatte innovasjonen og beholdt det digitale kirketilbudet som en viktig del av sitt arbeid i 2021. Samtidig rapporterer mange bispedømmer om en digital tretthet i året som gikk. Flere melder også om lavere

² Borg årsrapport 2021

³ Nidaros årsrapport 2021

⁴ Nidaros årsrapport 2020

⁵ Den norske kirkes årsrapport 2021

⁶ Borg årsrapport 2021

⁷ Borg årsrapport 2021

⁸ Agder og Telemark årsrapport 2021

⁹ Agder og Telemark årsrapport 2021

¹⁰ Agder og Telemark årsrapport 2021

¹¹ Nidaros årsrapport 2021

¹² Borg årsrapport 2021

satsing på området enn i 2020. Likevel har mange opprettholdt noe av det digitale kirketilbudet som oppstod i 2020, og de fleste har fortsatt med korte andakter og/eller gudstjenester.¹³ Vi har lært oss å være kirke på en annen måte, og vil ta med oss denne lærdommen videre inn i den nye normalen. En del av det vi har lært er at den digitale kirke ikke alene kan dekke det åndelige behovet hos mennesker.¹⁴

Koronaåret har lært oss nødvendigheten av å ha god kommunikasjonsfaglig kompetanse i kirken, for å nå ut med budskapet gjennom mange ulike kanaler og på mange ulike flater.¹⁵

I samarbeid med Barne- og familiedepartementet stilte Kirkerådet seks millioner kroner til rådighet til lokalkirkens digitale aktiviteter. Totalt 190 menigheter søkte om støtte til blant annet kjøp av nødvendig utstyr, opplæring, kursing og gjennomføring av julegudstjenester, konserter og talkshow. Tidligere på året ble ytterligere 800 000 kroner delt ut i tilskudd til digitale trosopplæringsressurser og diakonale aktiviteter.¹⁶

Kirkelige handlinger

I koronatiden er tallene selvsagt ekstra lave på grunn av alle antallsbegrensninger og nedstenginger. Vi har over år sett en synkende tendens i gudstjenestedeltakelse, dåpsoppslutning og deltakelse i barne- og ungdomsarbeidet. Dette er utviklingstrekk som bekymrer, men som også kan gi inspirasjon til å være innovativ og modig. Formidling og kommunikasjon til bredere grupper i befolkningen blir derfor vesentlig i satsingen fremover.¹⁷ Det ble tidlig rapportert at mange dåpsfamilier opplevde egne dåpsgudstjenester svært positivt. Det er besluttet at dette vil være et fint alternativ til dåp i hovedgudstjenesten i tiden fremover.¹⁸ Flere menigheter melder om at drop-in-dåp og egne dåpsgudstjenester er noe man ønsker å fortsette med. De har fått svært gode tilbakemeldinger på dette.¹⁹ ²⁰ I denne situasjonen har dåpsgudstjenester for en eller to familier utenom høymessestid vist seg å bli gode møteplasser mellom familien og kirken. Mange bispedømmer melder at dette vil fortsette. Åpen kirke har vært brukt som erstatning for gudstjenestefeiring. Pastoral betjening, muligheten for å be en bønn og tenne et lys og også ta imot. Vandregudstjenester og steder og tider for mindre samlinger og gudstjenester ser også ut til å samle mange.²¹ Økningen i antall åpne kirker over flere år viser også den samme trenden; og det er viktig å gjøre rommene mer tilgjengelig, både for pilegrimer og beboere.²²

I forlengelse av pandemien har Den norske kirke en stor utfordring i å vise gudstjenestens betydning og igjen samle mennesker om ordet og sakramentene. I tiden som kommer blir det viktig å gi rom for fortsatt å prøve ut nye former, tider og steder for gudstjeneste som kan møte folks behov på gode måter.²³

Aktør i sivilsamfunnet

I pandemien ble vern av liv kirkens viktigste oppgave. Kirken har valgt å støtte opp om og stille oss solidarisk bak myndighetenes anbefalinger om smittevern. Samtidig har det vært en kontinuerlig dialog med myndighetene for å få tilpasset regelverket best mulig for vår sektor.

¹³ Den norske kirkes årsrapport 2021

¹⁴ Nord-Hålogaland årsrapport 2021

¹⁵ Den norske kirkes årsrapport 2020

¹⁶ Den norske kirkes årsrapport 2020

¹⁷ Nidaros årsrapport 2021

¹⁸ Borg årsrapport 2021

¹⁹ Agder og Telemark årsrapport 2021

²⁰ Møre årsrapport 2021

²¹ Den norske kirkes årsrapport 2021

²² Hamar årsrapport 2021

²³ Den norske kirkes årsrapport 2021

Dialogen har til tider vært krevende. I dette arbeidet har det vært et tett samarbeid med Norges Kristne Råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn om smittevern og myndighetskontakt.²⁴ Pandemien har ført til en forsterket relasjon mellom ulike kirker og tros- og livssynssamfunn i Norge, som man drar nytte av også i andre forhold.

Da en forsiktig gjenåpning startet i mai 2020, var Den norske kirke blant de første som fikk på plass en smittevernveileder for sin sektor. Kirkelige handlinger og gudstjenester kunne igjen avholdes. Alt arbeid med smittevern har skjedd i tett samarbeid mellom Kirkerådet, Bispemøtet, Kirkens arbeidsgiverorganisasjon og Norges kirkevergelag. Dette førte til at de anbefalingene som ble gitt, ble bredt og godt forankret. Det er med glede og lettelse vi kan konstatere at det har vært svært lite smitte ved kirkelige arrangementer.²⁵

Disse store utfordringene krever økt samhandling mellom ulike aktører lokalt, nasjonalt og globalt. Pandemien har derfor på en særlig måte vist nødvendigheten av Bærekraftmål 17 om samhandling mellom ulike aktører og «samskaping» som det nye begrepet i kommuneplanene.²⁶

Pandemien har tydeliggjort behovet for en samtale om religionsfrihet: Hvor går grensene for myndighetenes inngripen i trosutøvelsen? Har myndighetene rett til å stenge kirker og forby kirkelige handlinger, eller er deres kompetanse begrenset til regler for avstand, antallsbegrensning og renhold for å begrense smitte?²⁷ Når vi ønsker å se på hvordan vi som kirke kan være med å bygge opp igjen samfunnet, i samarbeid med samfunnets øvrige institusjoner og myndigheter lokalt, regionalt og nasjonalt, er det et viktig utgangspunkt å understreke nettopp at vi gjør dette som en del av dette samfunnet.²⁸

Oppsummering og veien videre

Kirken er i endring. Det kommer den til å være fremover også. Det handler ikke først og fremst om kirkens interne organisering, men det handler om at vi lever i en verden som er i endring. Pandemien har lært oss å leve med usikkerhet. Det uventede kan skje.²⁹ Her har kirken en unik posisjon. Vi er til stede i alle lokalsamfunn, vi har tillit hos store deler av befolkningen og vi har kompetanse og erfaring. Og ikke minst har vi kloke og dyktige medarbeidere. Vi må våge nærhet, varme og omsorg. Diakoni må ikke bare være for diakonene, men alle kirkelige medarbeidere må tenke og handle diakonalt.³⁰

2020 har bragt kirken for alvor inn i den digitale tidsalder. Både når det gjelder omfanget av data som skal håndteres på forsvarlige og effektive måter, nye behov for digitalisering av data og det å ta i bruk digitale arbeidsmåter og kommunikasjonsformer setter nye krav til oss som organisasjon. Vi ser med store forventninger fram til arbeidet med digitalisering i Den norske kirke.³¹

Arbeidet i bispedømmene har som resten av verden vært sterkt preget av pandemien de siste årene. Dette vil prege menighetene i lang tid fremover på ulike måter. Det vil kreve hardt arbeid for menighetene å få aktivitetsnivået opp på et ønsket nivå. Ikke nødvendigvis slik som det var før, men slik som det er realistisk for den enkelte menighet. Menighetene vil fremover trenge mye støtte i dette arbeidet. Det er også for noen menigheter en gyllen anledning til å se på arbeidet sitt og vurdere hvordan man skal jobbe videre. Derfor er det

²⁴ Den norske kirkes årsrapport 2020

²⁵ Den norske kirkes årsrapport 2020

²⁶ Borg årsrapport 2021

²⁷ Den norske kirkes årsrapport 2020

²⁸ Nord-Hålogaland årsrapport 2021

²⁹ Nidaros årsrapport 2021

³⁰ Nidaros årsrapport 2020

³¹ Borg årsrapport 2021

gledelig at det kommer et verktøy som vil lette dette arbeidet; Helhetlig Menighetsplan.³² Det rapporteres om mange slitne ansatte i menighetene gjennom en lengre periode med pandemi, der det har vært både vanskelig å planlegge, og utfordrende å legge til rette for stadige endringer. Å trygge ansatte, jobbe med fellesskapet i de enkelte staber og på tvers mellom staber vil være viktig å prioritere fremover.³³

Koronatiden har skapt en ny pandemi: økt ensomhet, psykisk uhelse, mer vold i hjemmet, arbeidsledighet og utrygg økonomi. Samtidig har vi erfart et annet liv, med mindre reising og mer tid til familie og de nære ting. Inn i denne nye virkeligheten må vi spørre oss hva som blir kirkens viktigste bidrag i samfunnet fremover.³⁴

Vi vet ikke hva som skjer når kirkelivet gjenopptas. Er folks vaner så endret at de ikke finner tilbake til kirkene? Er det mulig å høvle ned dørterskelen for de som i koronaåret oppdaget det digitale kirketilbudet? Disse spørsmålene deler vi med andre trossamfunn og mange av organisasjonene i sivilsamfunnet. Offensiv strategisk planlegging er nødvendig for å finne de gode løsningene.³⁵

Digital kirke - Her har det åpnet seg en større verden for svært mange menigheter. Ikke alle skal strøomme gudstjenester, men alle må sørge for å få bekjentgjort det som skjer i kirkene også via digitale kanaler som er den kanalen de fleste nå bruker for å skaffe seg informasjon. En av lærdommene fra pandemien er at vi må styrke kommunikasjonen med medlemmer som ikke så ofte oppsøker kirkerommet. Vi ser også at det er et behov for å markedsføre kirkelige handlinger tydeligere i det offentlige rom når andre aktører driver til tider svært offensiv markedsføring.³⁶

Det kan være grunn til å spørre om hvordan kirken, menighetene, er rustet for å ivareta behovet for sakramentsforvaltning, diakonale tiltak og menneskelig kontakt om vi på nytt skulle komme i den situasjon at samfunnet må stenge ned. Det gjelder spesielt for mennesker hvor dette framstår som mer påtrengende enn ellers, f.eks. barn og ungdom, i livets siste fase og når sykdom truer. Det har vært hevdet at kirken har vært flink til å forholde seg til smitteverntiltak, men har bidratt for lite med å holde fram kirkens oppdrag om å forkynne nåden og håpet i enhver kontekst. Dette vil det være grunn for kirken til å se på i postpandemisk tid.³⁷

På bakgrunn av erfaringene under pandemitiden kan det hende at kirken må tenke nytt om hvordan den skal være kirke når samfunnet vender tilbake til «normalen», ut fra et beredskapsmessig synspunkt. Den nye normalen kan ha bragt både samfunnet og kirken til et annet sted enn før pandemien og situasjonen kan behøve andre vurderinger og tiltak enn bare å vende tilbake til der startblokkene var før pandemien. Kirken er i verden, men også av en annen dimensjon og dens oppdrag er uavhengig av samfunnsforhold som pandemi og krig.³⁸

Kirkens evne til å være en stabiliserende faktor i mange menneskers liv, og være en samfunnsaktør som virker for medmenneskelighet og håp er enda viktigere de neste årene som vil være sterkt påvirket av konsekvensene av en lang periode med pandemi.³⁹

³² Agder og Telemark årsrapport 2021

³³ Agder og Telemark årsrapport 2021

³⁴ Den norske kirkes årsrapport 2020

³⁵ Den norske kirkes årsrapport 2020

³⁶ Borg årsrapport 2021

³⁷ Nord-Hålogaland årsrapport 2021

³⁸ Nord-Hålogaland årsrapport 2021

³⁹ Hamar årsrapport 2021

Årsrapporter fra tilskuddsmottakere

Under følger utdrag fra årsrapportene til mottakere av tilskudd i budsjettgruppe 3.

2021

Bibelselskapet – samisk bibeloversettelse

2021 – fortsatt en annerledes tid Covid19-epidemien rammet i 2020 og fortsatte i 2021. Med noen kortere avbrekk var Norge og Sverige i stor grad stengt ned i lange perioder. Dette førte også for 2021 til en omlegging av virksomheten. All møtevirksomhet ble, som i 2020, flyttet til nettet. Dette har ført til alle utgifter til reise, opphold og forpleining har falt bort, bortsett fra utgifter til innløsning av oppleser under prosjektet med å leses inn nordsamisk GT del 1. (side 1, første avsnitt)

KABB

Det har vært motsetningsfylt å drive KABB i 2021. Vi har hatt stunder av motløshet, gledesutbrudd, motgang og seier. Ingen trodde pandemien skulle følge oss helt frem til nyttår 2021, men det gjorde den.

Stab og styre har stått stødig i dette og vist stor kreativitet, tilpasningsevne og arbeidsvilje. Digitale tilbud er videreført på tross av at arrangement etter arrangement i perioder har blitt avluttet. Noe av det som ble flyttet fra 2020 til 2021 lot seg ikke realiseres, og noe er til og med flyttet over til 2022. (side 1, første og andre avsnitt)

Våre inntekter har vært lite påvirket av pandemien. (side 2, andre avsnitt)

Det har vært utfordrende å samle landsstyret til fysiske møter grunnet koronapandemien, men med godt samarbeid og stort engasjement har styret hatt fem videomøter på zoom og et todagersmøte i Drammen. (side 17, andre avsnitt)

Døves kirkeråd

Døvesamfunnet er fragmentert, da flere og flere unge voksne og yngre ikke har tilgang til døvesamfunnet. Dette fordi de enten ikke har vokst opp med kontakt med andre tegnspråklige i samme alder, eller går i sin nærscole (enkelte mottar et fjernundervisningstilbud i noen fag eller har opphold på 6 uker spredt utover skoleåret på Statpeds deltidstilbud). I 2020 og 2021 har denne situasjonen blitt verre da det meste av undervisningen for mange er blitt digital, og verktøyene som er tatt i bruk ikke er tilpasset døve og hørselshemmede på en god nok måte. Eldre døve og hørselshemmede opplever å bli satt i isolasjon på sitt lokale sykehjem uten et tegnspråklig tilbud, og under pandemien har dette forverret seg da disse ikke fikk besøk av tegnspråklige familiemedlemmer og venner. Dette kunne noen steder løses med vindusbesøk, som beskrevet i årsmeldingen for 2020. I 2021 har heldigvis samfunnet åpnet seg mer, og mange har satt pris på å kunne samles fysisk igjen. NAV tolketjeneste har et dårligere tilbud enn før pandemien begynte, og det har forverret seg i 2021. (side 1, andre avsnitt)

Vi har også jobbet med bibeloversettelse av tekstene til kirkelige handlinger. Utfordringene har vært flere. En er at arbeidet med tegnspråktekster ikke er så lett over digitale plattformer, og vi da har avventet muligheten til å ha fysiske møter for å diskutere tegnspråket i 3D. (side 5, første avsnitt)

Pandemien har gjort det nødvendig å kunne møtes digitalt, men flere menigheter sliter fremdeles med dette i utgangen av 2021. Flere av menighetsrådenes medlemmer har behov for opplæring i bruk av Teams, Zoom og andre digitale møteverktøy. (side 6, tredje avsnitt)

KUN (VID)

Året 2020 (merk: dette er en skrivefeil, det skal være 2021) har for Kirkelig utdanningscenter nord / VID Tromsø vært preget av pandemien på den ene siden, og på den andre siden fortsatt av utviklingsmulighetene som har kommet med virksomhetsoverdragelsen til VID. (side 1, første avsnitt)

KIFO

Korona-pandemien har også i 2021 satt sterke begrensninger når det gjelder faglig kontakt. Mange planlagte konferanser i 2021 ble enten satt på vent, eller avlyst, mens enkelte ble omgjort til digitale webinarer. Bruk av hjemmekontor har nok også gått utover produktiviteten og trivselen på grunn av redusert tilgang til kontoret og ansikt-til-ansikt kontakt med kollegaene. (side 4, femte avsnitt)

Antall publikasjoner er lavere enn i 2020. Det er grunn til å tro at pandemien og usikkerheten om instituttets fremtid har påvirket produksjonen. (side 4, siste avsnitt)

Forskerne er også etterspurte som foredragsholdere og kommentatorer. KIFO har i 2021 bidratt til presentasjoner på konferanser og inviterte forelesninger, men denne aktiviteten har også dette året blitt begrenset på grunn av korona-pandemien. Forskerne har likevel gitt 46 forelesninger på konferanser eller andre faglige sammenhenger i 2021. (side 5, tredje avsnitt)

To faktorer har preget KIFO i 2021, begge har bidratt til å skape økt usikkerhet: dels den generelle covid-19 pandemien, dels KIFOs stilling i relasjon til Den norske kirke. Der usikkerhet forbundet med pandemien fremfor alt rammet de daglige arbeidsforholdene for forskningen, (...). (side 5, femte avsnitt)

Kirkens SOS

Året som gikk, var et år hvor vi trodde vi kunne legge korona bak oss. I stedet ble det nok et år med ekstra strev og som til og med avsluttet med mange stengte vaktrom. (side 5, første avsnitt)

Vi er stolte av å ha klart å få til en økning i antall besvarte henvendelser i et år som tross alt har hatt i seg så mange utfordringer som det har hatt. Også i 2021 var det mange frivillige som på grunn av covid-19 ikke kunne møte opp på vaktrom for å besvare henvendelser til krisetjenestene. De fleste frivillige har gått over på kvalitetssikrede hjemmekontor, men dette har ikke vært et alternativ for alle frivillige og noen har derfor i lengre perioder kun vært i beredskap. (side 13, femte avsnitt)

I 2021 har vi gjennomført mange tiltak for å sørge for å rekruttere nye frivillige, og dette har vi gjort midt i en tid der vi også i lange perioder har levd med restriksjoner som har hindret oss i å samle kursdeltakere for å gå på innføringskurs. Denne utfordringen tok vi på strak arm, og vi gjennomførte i 2021 en rekke digitale innføringskurs, både lokalt og nasjonalt. (side 14, andre avsnitt)

De fleste SOS-chat-samtalene tar tid å gjennomføre, og gjennomsnittlig samtaletid på SOS-chat har alltid vært langt lengre på chat enn på telefon – rett og slett fordi det tar lengre tid å skrive enn å snakke. Men i 2020 og 2021 har vi opplevd at samtaletiden har vært noe høyere enn årene før, og antar at det henger tett sammen med at samtalene har vært enda mer alvorlige og tidvis akutte gjennom pandemitiden. Gjennomsnittlig samtaletid på SOS-chat har vært på rundt 56 minutter i 2020 og 2021 (2019: 54 minutter). (side 16, siste avsnitt)

Frivillige melder om at de har opplevd at den emosjonelle smerten har vært enda større i pandemiperioden, og at det kommer en enda større håpløshet til uttrykk i samtalene nå. (side 17, første avsnitt)

Også på SOS-meldinger har vi sett det samme som blir rapportert tilbake om på telefon og chat: at den emosjonelle smerten som kommer til uttrykk i meldingene er høyere enn den har vært tidligere, og at håpløsheten kommer enda mer til uttrykk i pandemitid enn det vi så før korona. (side 18, tredje avsnitt)

Vake

2021 har vært et spesielt år for oss. Arbeidet vårt har blitt preget av pandemien, mye vi «til vanlig» har gjort har måttet blitt utsatt eller avlyst, samtidig vokser nye ting fram. Vi har hatt stor pågang til samtaler, og tilbudt dette også via digitale plattformer til hele landet, som var nytt for oss i denne utstrekning. (side 3, fjerde avsnitt)

Korona-situasjonen i år har ført til færre besøk rundt om i landet og det har også vært lavere etterspørsel etter hjelp med utvikling av eller revidering av retningslinjer, enn i årene før koronapandemien. (side 12, første avsnitt)

2020

Bibelselskapet – samisk bibeloversettelse

I mars 2020 ble Norge stengt ned pga. Covid19-epidemien. Dette førte til en omlegging av virksomheten i samisk bibeloversettelse. All møtevirksomhet ble flyttet til digitale kommunikasjonsverktøy som Zoom og Teams. Dette har ført til at store deler av planlagte utgifter til reise, opphold og forpleining har falt bort. Til gjengjeld har det vært økt aktivitet innenfor oversettelse og tekstmøter på nett. (side 1, første avsnitt)

KABB

2020 har vært et krevende og kreativt år for KABB. Vi har stått midt i den verdensomspennende koronapandemien. Gang på gang har vi blitt tvunget til å endre på våre planer, avlyse arrangementer og legge om tilbudet. Mange synshemmede har opplevd økt isolasjon og sterk begrensning i sine aktiviteter. Synshemmede er i utgangspunktet mer alene enn befolkningen generelt og har hatt store utfordringer.

I en organisasjon som KABB er tilrettelegging av fysiske fellesskap og ulike møteplasser en svært sentral del av tilbudet. Men mennesker med synsutfordringer er avhengig av assistanse og fysisk nærhet for å kunne delta. Dette har smittevernrestriksjoner og avstandsregler satt en brutal for stopper for. 14 av 16 arrangementer i inn og utland måtte avlyses og flyttes. (side 1, første og andre avsnitt)

KIFO

Korona-pandemien har satt en del begrensninger når det gjelder faglig kontakt. De fleste konferansene i 2020 ble avlyst, mens enkelte ble omgjort til digitale webinarer. Omstilling til hjemmekontor har også gått utover produktiviteten på grunn av tekniske overgangsproblemer, redusert tilgang til kontoret og ansikt-til-ansikt kontakt med kollegaene. (side 3, siste avsnitt)

Vi har også gitt flere presentasjoner på konferanser og inviterte forelesninger, men denne aktiviteten har naturlig nok blitt kraftig begrenset på grunn av korona-pandemien. (side 4, tredje avsnitt)

Det første prismet, pandemien gir alle instituttets ansatte nye arbeidsformer; et sammensveiset team med mange fysiske arbeidsmøter tvinges (som mesteparten av alle skrivebordsarbeidere i Norge) ut i distansearbeid. Pandemien innebærer også at tilgangen til respondenter kompliseres. I stedet for å fysisk kunne møte intervjupersoner må møtene nå skje via et dataprogram, hvilket har en begrensende effekt på det inntrykket intervjueren får av svargiverne. (side 4, sjette avsnitt)

Utviklingssamtaler

Hvert år gjennomfører Kirkerådet utviklingssamtaler med det enkelte bispedømme. Samtalene i 2021 og 2022 handlet også om erfaringer i og etter tiden med covid og lærdom man tok med videre. Samtalene tydeliggjorde at selv om man ble gode på smittevern og på å finne løsninger for å skape en åpen og tilgjengelig kirke, ble det også store strekk i laget. Folk takler omstilling ulikt, og for mange ble det utfordrende å stå i en arbeidssituasjon som nesten kontinuerlig ble endret. Det kan se ut til at de som knekte den digitale koden og klarte å kombinere digital og fysisk tilstedeværelse på en god måte gjennom pandemien, ikke rapporterer om like stor slitasje som de som bare ventet på at de fysiske rommene skulle åpne igjen og normalen komme tilbake.

I samtalene ble det også reflektert rundt skole/kirke-samarbeidet i lys av pandemien. Arbeidet lå av naturlige årsaker nede under covid, og det er få spor av aktiviteter igangsatt av lokalkirken. Erfaringene fra pandemien viste blant annet at det er behov for å utvikle flere samarbeidsmetoder mellom skole og kirke, og det arbeides med en egen utredning knyttet til dette.

Utlysning og bruk av offentlige tilskuddsmidler

Som nevnt under digitalisering delte Kirkerådet tidlig i 2020 ut 800 000 kroner i tilskudd til digitale trosopplæringsressurser og diakonale aktiviteter. Høsten samme år besluttet Barne- og familiedepartementet å tildele en tiltakspakke til Norges Kristne Råd (NKR), Samarbeidsrådet for tros- og livssyn (STL) og Den norske kirke, som skulle gå til digitale arrangementer i advents- og førjulstiden 2020. Den norske kirkes andel av dette var 2 millioner kroner.

Totalt 190 menigheter søkte om til sammen 13 millioner kroner støtte til blant annet kjøp av nødvendig utstyr, opplæring, kursing og gjennomføring av julegudstjenester, konserter og talkshow.

STL valgte å overføre deler av midlene de selv ikke brukte, til Den norske kirke. Kirkerådet stilte totalt seks millioner til rådighet, og valgte å forsøke å gi flest mulig noe støtte. Dette førte til at over 200 fellesråd og menigheter kunne kjøpe inn eget utstyr og gjennomføre digitale kirketilbud både gjennom jul og i tiden etterpå.

En stor utfordring i koronatiden, var å finne nye måter å være en diakonal og tjenende kirke. Når fysiske møter ble bortimot umulig, hvordan når vi hverandre da? Kirkerådet lyste ut utviklingsmidler til digitale diakonale prosjekter i mars 2020 og flere gode prosjekter fikk tildelt midler i april samme år.

Særskiilt tilskudd til frivillig innsats i menigheter i Den norske kirke grunnet covid-19 utbruddet Kulturdepartementet tildelte Kirkerådet et engangstilskudd på kr 18 000 000 (atten millioner kroner) som følge av covid-19-utbruddet, sommeren 2021.

Formålet med tilskuddet var å støtte opp under frivillighetspolitiske mål om bred deltakelse og mangfold og avhjelpe organisasjoner med frivillig innsats gjennom den pågående covid-19- krisen gjennom å stimulere til aktivitet innenfor rammene av smittevernrestriksjoner gitt av offentlige myndigheter som følge av covid-19.

Tilskuddet skulle gå til menigheter i Den norske kirke med frivillig innsats, som hadde merkostnader og/eller mindreinntekter som følge av covid-19-utbruddet i perioden. Midlene skulle brukes i den frivillig- og ikke fortjenestebaserte virksomheten til menighetene.

I samråd med KA besluttet Kirkerådet å videreføre tilskuddet i sin helhet til alle landets kirkelige fellesråd. Fordelingen av midler ble basert på den nøkkelen KA har brukt for å fordele kostnader ved tidligere anledninger. Innenfor vilkårene i tilskuddsbrevet var det være opp til fellesrådene å vurdere hvordan tilskuddet best kunne utnyttes i fellesråds-området og dermed fordeles blant menighetene.

Tilskudd til digitale arrangementer og tiltak rettet mot sårbare barn, unge og eldre i regi av tros- og livssynssamfunnene

Den norske kirke ved Kirkerådet fikk 25.januar 2022 et engangstilskudd på 4 mill. kr fra Barne- og familiedepartementet.

Bakgrunnen for bevilgningen er de negative konsekvensene pandemien og smitteverntiltakene har hatt både for enkeltpersoner og bedrifter. Tilskuddet skulle brukes nasjonalt eller lokalt, til digitale eller til fysiske arrangement i tråd med gjeldende smitteverntiltak. Eksemplene som ble gitt var samlinger, kurs, turer, samtalegrupper, konserter m.m. og ville i stor grad bestemmes av tilskuddsmottakerne, som ser hvor behov og muligheter for tiltak er størst.

Kirkerådet fordelte midlene til fellesrådene etter samme fordelingsnøkkel som ble benyttet sommeren 2021 i forbindelse med **Særskilt tilskudd til frivillig innsats i menigheter i Den norske kirke grunnet covid-19 utbruddet.**

Innenfor vilkårene i brevet fra Barne- og familiedepartementet og foreliggende brev, er det opp til fellesrådene å vurdere hvordan tilskuddet best kan utnyttes i fellesrådet sitt område og hvordan midlene bør fordeles blant menighetene. Tilskuddet kan benyttes både til digitale tilbud og til fysiske tiltak rettet særlig mot barn, unge og sårbare grupper. Det digitale kirketilbudet har spilt en svært viktig rolle de siste to årene, samtidig er kirkens fysiske diakonale tilbud viktigere enn noen gang. Kirkerådet pekte derfor særlig på behovet for å møte mennesker på nye måter i tiden etter koronapandemien.

Partssammensatt arbeid – kontaktmøter/AMU (HMS/risikovurdering)

Pandemien utfordret HR på flere områder. I Kirkerådets sekretariat gjennomførte alle ledere minst én ukentlig 15 minutters samtale med sine ansatte, bare med fokus på hvordan det står til. Hjemmekontor var i lange perioder pålagt, og krevde tilrettelegging og oppfølging. Kjernetid ble suspendert for å gi maksimal fleksibilitet innenfor rammene av retningslinjer fra nasjonale og lokale helsemyndigheter. Når det var lov å samles, ble det oppfordret til det. Det sosiale var i fokus, og det var stor takhøyde for tilrettelegging for spesielle behov.

Pandemi var jevnlig tema på møter i arbeidsmiljøutvalg og kontaktmøte med tillitsvalgte. Ros-analyser og HMS-tiltak ble jevnlig revidert og behandlet. Det var løpende dialog mellom Hovedverneombud og HR på «hvor brenner det nå», og dette ble fulgt opp med tiltak. Det ble brukt mye tid og ressurser på analyser av situasjonen, vurdering av tiltak og gjennomføring. Smittevernveilederen med smitte- og HMS-innhold ble revidert hver gang det

kom nye retningslinjer fra nasjonale myndigheter, og ble publisert kort tid etter at retningslinjer ble gitt. Dette var svært viktig for å klargjøre rammebetingelsene for aktivitet i kirker og menigheter. Det var også mye arbeid med å forklare Den norske kirkes situasjon til nasjonale myndigheter, slik at de nasjonale retningslinjene kunne tilpasses kirkelig aktivitet. Tolkningen av «fastmonterte seter» var en gjenganger.

Sommeren 2020 ble det gjennomført en medarbeiderundersøkelse blant ansatte i rettssubjektet, med fokus på håndtering av koronasituasjonen. Kirkens medarbeidere hadde vanskeligere for å tilpasse seg en hjemmekontorsituasjon enn benchmark i norsk næringsliv. Det var mye usikkerhet og frustrasjon rundt hvordan man skulle løse oppgaven å være en tilgjengelig kirke.

Da Kirkerådet sammen med KA og fellesrådene gjorde en større medarbeiderundersøkelse høsten 2021, var dette blitt betydelig bedre. Denne undersøkelsen ble også foretatt blant alle ansatte i hele trossamfunnet. For ansatte i rettssubjektet Den norske kirke har den samme undersøkelsen vært gjennomført hvert andre år siden 2015, slik at det er mulig å måle utvikling, og dermed også «pandemi-effekt» på medarbeiderne. Viktige parametere som jobb/fritid-balanse, rammevilkår og rolleklarhet ble ikke påfallende påvirket av pandemien (med noen enheters individuelle forskjeller!) Vurdering av ledelse viser samlet sett heller ingen nedgang. Som et barometer på medarbeidertilfredshet viser undersøkelsen at kirken har taklet pandemien godt, at det har vært slitsomt, men at det ikke har oppstått vesentlig skade. Det ble iverksatt et stort oppfølgingsarbeid med informasjon om hva undersøkelsen viser for alle de ulike enhetene, og deretter forslag til tiltak. Dette ble behandlet i lokale AMU, deretter regionale AMU, før det behandles i nasjonalt AMU. I tillegg er det iverksatt noen nasjonale tiltak som særlig gjelder opplæring på møtegjennomføring, konflikthåndtering og lederutvikling som tre identifiserte områder for forbedring.

Oppsummering av erfaringer

Digitale arbeidsverktøy og samhandling

Digital kirke i trossamfunnet

På oppdrag fra Kirkerådet utførte Rambøll Management Consulting undersøkelser om lokalkirkens digitale tilstedeværelse sommeren 2020 og i januar 2021. Undersøkelsen ble sendt ut til alle fellesrådene i hele landet. Undersøkelsen var delt i to. Den første delen av undersøkelsen dekker perioden 13.03.2020 – 15.06.2020 og hadde en svarprosent på 66%. Den andre delen av undersøkelsen dekker perioden 16.06.2020 – 31.12.2020 og hadde en svarprosent på 76%.

Undersøkelsene bekrefter at mange av kirkens aktiviteter ble flyttet til digitale plattformer under nedstengingen og at mange av aktivitetene hadde mange visninger. 7 av 10 av menighetene som har svart på undersøkelsen oppgir at de hadde gudstjenester, prekener, andakter eller bønner på digitale plattformer under nedstengingen. Omtrent halvparten av menighetene oppgir at de hadde trosopplæringsaktiviteter inkludert konfirmantundervisning digitalt. Omtrent 40 % oppgir at de har hatt samtaler/sjelesorg ute, på telefon eller digitalt med enkeltmennesker som var i en vanskelig situasjon. 10 % av menighetene som har svart på undersøkelsen oppgir at de ikke har hatt noen aktiviteter på digitale plattformer. Samlet sett viser undersøkelsen at det var stor vilje og evne til å møte mennesker på nye måter under nedstengingene.

De mest brukte digitale plattformene var Facebook (9/10), menighetenes egne nettsider (7/10) og YouTube (5/10). Erfaringen er at Facebook når mange, men den enkelte

besøkende er bare innom i sekunder eller noen korte minutter. YouTube og menighetenes egne nettsider gir færre besøkende, men holder lengre på de besøkendes oppmerksomhet. Snapchat oppgis å ha vært nyttig for å nå ungdom. Mange mener at de gjennom digitale plattformer har nådd andre grupper enn de som kommer på fysiske arrangementer i kirken. Noe av denne endringen kan ha bakgrunn i pandemisituasjonen og at flere opplevde behov for kirken. Andre deler av endringen handler trolig om at kirkens tilbud ble mer tilgjengelig for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Mange menigheter har også arrangert aktiviteter ute som for eksempel natursti, turer, påskevandring og dugnader. Halvparten av menighetene sier at de har hatt åpen kirke mer enn vanlig. 2/10 av menighetene sier de har gitt ekstra støtte til mennesker som fikk det vanskeligere grunnet nedstengingen. Omtrent 3/4 menigheter arrangerte også fysiske gudstjenester under strenge smitteverntiltak våren 2020. 1/10 av menighetene sier at de ikke hadde noen fysisk aktivitet våren 2020.

3 av 4 har samarbeidet med andre menigheter om å arrangere digitale gudstjenester og andre arrangementer i denne perioden. De mener at samarbeid var viktig for å kunne tilby digitale aktiviteter og sier at samarbeidet har økt kvaliteten på arrangementene. De største utfordringene ved å arrangere digitale aktiviteter var mangel på utstyr eller kompetanse. Aktivitetene var avhengig av enkeltpersoners engasjement og interesse.

Samlet sett viste menighetene stor kreativitet i møte med begrensningene som pandemien skapte. Trolig er det få ganger i kirkens historie hvor så mange nye samværsformer har oppstått på kort tid. Kirken viste også stor fleksibilitet. Forkynnelse, sakramentsforvaltning, gudstjenester og kirkelig handlinger ble forkortet for å kunne utføres og gi mening innenfor de til enhver tid gitte begrensningene. I tiden etter pandemien er det viktig å ta vare på denne kreativiteten og fleksibiliteten, slik at kirken fortsatt kan strekke seg for å møte mennesker på nye måter.

Prioriteringer for arbeidet med kirke på nett videre

Gjennom krisearbeidet og etter hvert hverdagen med korona, har Den norske kirke lært en rekke ting som skaper retning for videre arbeid. Blant annet har kirkelige medarbeidere over hele landet sett at mennesker som har opplevd å være isolert fra kirkerommet fra lenge før korona, og etter, har opplevd kirken som mer tilgjengelig da alle ble stengt inne.

En fjerdedel av kirkens medlemmer i Borg sier at de ønsker mer digital kirke etter korona perioden. Det er det også flere bispedømmer som opplever. I Bjørgvin bispedømme sin årsrapport for 2020 slo fast at man når flere med digitale aktiviteter enn med fysiske.

Kirken er avhengig av kontakt med mennesker på ulike måter. Alle plattformene er både hver for seg og til sammen verdifulle for å kunne være en nær og tilgjengelig på nett og for å skape nysgjerrighet og få mennesker til å søke kirken. På den måten kan kirken også engasjere til handling og dybderefleksjon blant sine medlemmer.

Nytenkingen krisearbeidet i korona åpnet for, gjorde også at Den norske kirke gikk lenger i å benytte plattformene der folk er på en mer effektiv måte enn før. For eksempel ble tidenes første strømmede sørsamiske gudstjeneste i Hattfjelldal gjennomført. Det forente mennesker fra et stort geografisk område, som ikke ville vært mulig på samme måte i en fysisk kirke.

Et annet eksempel var da en prest logget seg på «gamingverden» og holdt minnestund.

Borg bispedømme skriver i sin årsrapport for 2020 at «målgruppen ønsker å kjenne igjen kirkerom, prest, barnekor og andre medvirkende». Det viser at folk fortsatt har et nært forhold til sin lokale kirke og at folk ønsker et nært og autentisk møte med kirken.

Bjergvin skriver i sin årsrapport for 2020: «... digitale gudstjenester er en egen arena og ikke må tenkes som verken surrogat eller supplement, men en egen arena for å være kirke».

Kommentarfelt og lokalkirkens erfaringer tyder på at flere finner frem til kirken – som en i kommentarfeltet skrev: «Etter å ha sett og hørt dette, vurderer jeg å begynne å nærme meg kirken». På denne måten har kommunikasjonsavdelingen i Kirkerådet opplevd at den digitale synligheten har bidratt til mange ting: kirkens globale og lokale engasjement, påmelding til kirkelige handlinger, menighetsfellesskap og rekruttering til arbeid og frivillighet.

Videre vil det strategiske arbeidet med Kirke på nett fortsette å ha som mål at mennesker skal oppleve at det er enkelt og naturlig å gjennomføre eller delta i dåp, konfirmasjon, bryllup og gravferd i kirken. System for enkel påmelding til kirkelige handlinger vil dermed være et viktig strategisk punkt for å forkorte veien til kirken. Skjerikirken er og vil være en viktig tjeneste for at folk enkelt skal kunne finne informasjon om kirkelige arrangementer der man befinner seg.

I en netthverdag som ofte er overfladisk og har et hardt klima, skal kirken bidra skape trygge digitale rom for befolkningen. I krise og hverdag har kirken fått oppleve det digitale mulighetsrommet for å forkynne det kristne budskapet, gi sjelesorg til mennesker, øke oppslutningen og styrke kirkens omdømme.

I tiden fremover må kirken bli bedre på å nå alle aldersgrupper, gjøre påmelding enklere, universell utforming og fortsette arbeidet med å ta plass i den digitale virkeligheten. For Den norske kirke har en naturlig og nødvendig plass i denne virkeligheten ved å holde fokus på det slitesterke budskapet om Jesus Kristus.

Strategiske grep på veien videre

- Målgruppearbeidet må operasjonaliseres slik at kirken i større grad vet hvem man ønsker å nå og hvordan man kan nå dem.
- Innhold i form av budskap, film og innlegg må tilpasses plattformen det deles på.
- Økt bruk av film, og levende bilder gir mer nærhet og treffer bedre.
- Videreutvikle og benytte ansatte og frivilliges kompetanse som ressurser i arbeidet.
- Systematisere gjenbruk av prekener, andakter og taler for å få merverdi av prestenes gode arbeid i digitale og tradisjonelle medier.
- Opplæring og ressurser til lokalkirken er en av Kirkerådets og Bispedømmerådernes viktigste funksjoner.
- Godt forankrede nasjonale satsinger som er enkle å gjennomføre for lokalkirken skal prioriteres.
- Kirken må være gjenkjennelig på nett, og levere innhold av god kvalitet.
- Det er avgjørende med dialog og tilstedeværelse i kommentarfeltet for å skape et digitalt fellesskap.
- Kompetanseheving om universell utforming og hvordan kirken kan legge til rette for alle.
- Bærekraftige planer som holder både økonomisk og kapasitetsmessig over tid.
- Utnytte at kirke på nett har flere effekter – forkynnelse av Ordet, gi sjelesorg til mennesker, øke oppslutning om tilbudet og styrke kirkens omdømme.

Den norske kirkes medlemsundersøkelse i 2020

Den norske kirkes gjennomførte en ekstraordinær medlemsundersøkelse i 2020 for å undersøke medlemmenes holdninger og opplevelser av kirken i koronatid. Her ble noen av medlemsundersøkelsens faste spørsmål tatt med, men også et tillegg med spørsmål om hva medlemmene hadde fått med seg av digitale kirkelige aktiviteter.

Fakta om undersøkelsen

Medlemsundersøkelsen gjennomføres annethvert år. I 2020 har en forkortet versjon blitt gjennomført i tillegg på grunn av koronapandemien.

Undersøkelsen kartlegger deltakelse og oppslutning om kirkelige handlinger, samt holdninger til Den norske kirke.

I 2020 måles både digital og fysisk deltakelse, mens tidligere undersøkelser har målt fysisk deltakelse.

Undersøkelsen er gjennomført av Opinion for Den norske kirke og gjelder perioden oktober 2019-oktober 2020

Noen av funnene i 2020

- 2 av 3 innbyggere i Norge er medlemmer av Den norske kirke
- 8 av 10 medlemmer ville døpt barnet sitt om de fikk barn nå
- 2 av 3 medlemmer ville konfirmert seg kirkelig hvis de skulle konfirmert seg nå
- 6 av 10 medlemmer ville giftet seg i kirken hvis de skulle giftet seg nå
- 4 av 5 ønsker en kirkelig gravferd
- Over 8 av 10 har besøkt Den norske kirke fysisk eller digitalt.

Kirkerådet ønsket å undersøke om kirkelige tilbud og økt digital virksomhet på noe vis har påvirket medlemmenes holdninger, innstillinger og forventninger. Undersøkelsen viser at besøkstallene i Den norske kirke har gått noe ned. Mange digitale alternativer har likevel begrenset nedgangen.

På nasjonalt plan oppgir 82 % av kirkemedlemmer at de har besøkt kirken i 2020, enten digitalt eller fysisk. I 2019 ble det kun spurt om fysiske besøk, og da oppga 87 % at de hadde besøk kirken. Deltakelse i gravferder og kulturarrangement i kirken har den største nedgangen.

Det er liten eller ingen endring fra 2019 i andelen kirkemedlemmer som ville døpt barnet dersom de fikk barn nå, som ville konfirmert seg kirkelig om de skulle konfirmert seg nå, og som ville giftet seg i kirken dersom de skulle giftet seg nå.

Også medlemsundersøkelsen som ble gjennomført i 2021, reflekterte endringer knyttet til koronasituasjonen, men ingen store forskjeller etter 2020.

Undersøkelsene fra 2020 og 2021 ligger ved.

Nasjonalt og lokalt

I hele koronatiden har Den norske kirke nasjonalt ikke hatt sendinger når NRK har sendt fra Tromsø, Oslo og Trondheims domkirker. Det ble vurdert som viktigere å gi nasjonen noen felles gudstjenesteopplevelser og anbefalte derfor lokale menigheter å strøme egne program til andre tidspunkt. Grunnlaget for denne beslutningen lå i medlemsundersøkelsen fra 2019, der majoriteten av de spurte ikke skiller mellom kirken nasjonalt og lokalt. Men dette viste seg likevel å være et råd som fungerte dårlig mange steder. Mange menigheter ønsket å opprettholde sitt gudstjenesteprogram og var opptatt av å ta vare på det lokale med

den lokale kirken og de lokalt kjent medvirkende. Selv om den tekniske kvaliteten ikke kan måle seg med NRK, har det lokale en egenverdi det er verdt å hegne om. I noen bispedømmer ble det arbeidet aktivt for å få opp en fordeling av sendetid mellom kirker og lokalt ansatte.

«Ord for natten» ble raskt etablert på den nasjonale sendeflaten. En enkel liten meditasjon med en person som i løpet av få minutter gir oss ord for natten. Dette har nådd svært langt ut og det er eksempel på en sendeflate det ikke gir mening å tilby annet enn digitalt. Med telefonen i hånda, kan du før du legger deg, få en aftenbønn med deg inn i natten.

Programmer og kanaler under pandemien

Det er laget et ukjent antall korte filmer med andakter, både nasjonalt og lokalt. Kirkerådets kommunikasjonsavdeling utarbeidet faste sendeplaner, med så faste sendetidspunkt som mulig, med ulikt innhold, stil og målgruppe.

En rekke nye «programmer» så dagens lys, blant andre disse:

- Morgenstund for barn kl. 09 (Facebook)
- Lunsjvartalen kl. 11 – der en snakket om et aktuelt tema direktesendt på Facebook, med rom for spørsmål i kommentarfeltet
- Musikkandakt eller lignende kl. 15.30 (Facebook)
- Konsert, gudstjeneste eller lignende kl. 18 (Facebook)
- Ord for natten kl. 22 (Facebook)
- Lørdagschallenge – en person gir en utfordring til en god gjerning som du kan gjøre (Facebook)
- Live konsert for unge (Instagram)
- Påskerådet – ungdomsarbeidere gir råd (Instagram)

På kirken.no ble det også opprettet en samleside med oversikt over det meste av aktuelle filmer, andakter, konserter og annen musikk samt podcasts, i ulike «bokser».

Internkommunikasjon

Koronatiden viste at kirken både kan forkynne evangeliet digitalt og at digitale flater også gir helt nye muligheter til å nå ut til alle ansatte med både generell informasjon og faglig oppdatering. Dette bidro til å skape felles kultur på tvers av arbeidsgiverlinjer og bispedømmer landet over. YouTube-møter med alle ansatte i Den norske kirke nådde ut til tusenvis og webinarer midt i mai 2020 om smittevern, hadde 583 deltakere med mulighet til å kommentere og stille spørsmål. På denne måten møtte kirken på en raskere og mer klimavennlig måte ut til store grupper av ansatte som ble satt i stand til å starte opp kirkelig aktivitet igjen. Disse erfaringene er tatt med videre.

Religionsfrihet

Myndighetenes begrensninger og kommunikasjon knyttet til tros- og livssynsfrihetsfeltet under pandemien har vært preget av en manglende forståelse for tros- og livssynsfriheten som sentral verdi, og en manglende forståelse og etterlevelse av det rettslige vernet denne friheten har.

Den norske kirke har, sammen med de andre trossamfunnene bidratt med å bygge tillit til myndighetene i en kritesituasjon. Kirken har vært seg bevisst sitt samfunnsansvar ved å følge smittevernregler og motivere andre til å følge dem. Ansatte i hele landet har effektivt og

bevisst vist evne til omstilling, de har strukket seg langt for å etterleve myndighetenes tiltak, og de har stått i det som er kirkens oppdrag i svært krevende omstendigheter. Rapporten fra Wiersholm slår blant annet fast at det var flere begrensninger på trosfriheten under pandemien, at det er usikkert hvorvidt disse var nødvendige og forholdsmessige, at det var manglende begrunnelser fra myndighetene knyttet til arrangementsbegrensningene, og at vilkåret om fastmonterte seter fremstår både noe vilkårlig og noe urimelig.

Samtidig som pandemien preget landet, trådte den nye trossamfunnsloven i kraft (01.01.2021). Idealet om det livssynsåpne samfunn ligger til grunn for loven, og det er nå bred tverrpolitisk enighet om at staten skal legge til rette for dette som kalles «et livssynsåpent samfunn». Selv om Den norske kirke underveis i pandemien fikk en god dialog med eget fagdepartement, tegner de samlede erfaringene fra pandemien et bilde av en svak forståelse av trosfriheten og det livssynsåpne samfunn hos myndighetene. Ingen av koronakommisjonene har sett nærmere på hvordan tros- og livssynfeltet ble rammet av pandemien og myndighetenes begrensninger.

Dette kan peke i retning av to spor for Den norske kirkes videre arbeid med spørsmål knyttet til trosfrihet:

1. Fortsatt dialog og samarbeid med myndighetene. Den norske kirke bør bygge og ivareta den tillit, søke samarbeid der det er mulig – for å være en aktiv og positiv aktør i det fortsatt å forme «det livssynsåpne samfunn».
2. Legge til grunn at kirkens interesser ikke nødvendigvis blir ivaretatt av myndighetene. Dette fordrer at kirken fortsetter å arbeide med sin selvforståelse som en trosaktør atskilt fra staten. Dette må blant annet innebære evnen til raskere og selvstendig å analysere fenomener, situasjoner og kriser som oppstår, og agere selvstendig i møte med disse i lys av kirkens tro og virke. Her vil det være nyttig å skjelne mellom hva kirken kan og bør samarbeide med myndighetene om, og hva som ligger i kjernen av kirkens trosutøvelse som den følgelig ikke kan kompromisere på.

Nordiske erfaringer

Svenska kyrkan og Den evangelisk-lutherske kirke i Finland har begge lenge hatt et friere og mer avklart forhold til staten enn Den norske kirke. Den danske folkekirke er mer statskirke uten etablert nasjonal struktur for kirken.

I nordiske direktørmøter har det kommet frem at myndighetene i Sverige og Finland i langt større grad enn i Norge og Danmark brukte kirkene som allierte og viktige samarbeidspartnere i bekjempelsen av pandemien. I Danmark ble kirken ikke oppfattet som en viktig samfunnsaktør. For å gjøre det beste ut av situasjonen, underla kirken seg statlige begrensninger uten mye protest eller egen tilrettelegging. I Sverige og Finland er det en lengre tradisjon for å ha kirkelige krise- og beredskapsplaner som er kommunisert og koordinert med de offentlige. Det er interessant å se på disse forskjellene i Norden. Det virker som om det i Sverige og Finland er en større aksept fra myndighetenes side for kirkens samfunnsrolle enn den vi opplevde i Norge.

Tiltak og veien videre

Ny stilling som beredskapsleder

I oktober 2022 ble det lyst ut en stilling som sikkerhets- og beredskapsleder i Kirkerådet. Denne personen skal ha et strategisk og operativt ansvar for å utvikle og forvalte planer og

verktøy for beredskap og krisehåndtering, og videreutvikle kirkens overordnede beredskapsplanverk. I tillegg skal vedkommende også koordinere og samordne Den norske kirkes beredskapsarbeid med relevante samfunnsikkerhets- og beredskapsaktører.

Dette er en ny stilling i Den norske kirke, og den er en direkte konsekvens av erfaringer som ble gjort under pandemien. Det er behov for å profesjonell og konsistent satsing på dette feltet i en tid preget av usikkerhet, større politisk uro og utfordringer på mange felt.

Videre satsing på kirke på nett

Gjennom koronatiden har vi gjort noen kvantesprang som vi må ta med oss videre. Det gjelder både hvordan vi kommuniserer med medlemmene og når ut med evangeliet på nye måter og det gjelder hvordan tilbud om kirken og dens aktiviteter er presentert på nett både lokalt og nasjonalt.

Vi har overrasket oss selv ved å øke vår digitale kompetanse og tilstedeværelse betraktelig. Flere bispedømmer og fellesråd ser viktigheten av å ha god kommunikasjonsfaglig kompetanse for å bidra til at satsinger tas videre også lokalt.

Digitaliseringen gjør det langt enklere å nå fram med et budskap der folk til enhver tid er. Kirken.no sine sider om dåp har svært mange treff mellom kl.02-03 om natta. Vi når fram til folk når de har behov for informasjon på tider av døgnet der ingen kirkekontorer er åpne.

Digitaliseringen gir oss muligheter til å bygge fellesskap på tvers i hele Den norske kirke. I en tid der mange piler peker nedover, er det viktig å bygge felles kultur, samhold og en felles forståelse av strategier og felles satsinger. Kirke leves lokalt, og når det nasjonale, regionale og lokale spiller sammen, oppnår vi mye mer enn om alle menigheter må lage alt selv. Dette gjelder ikke mist digitale ressurser.

Samtidig må vi innse at det fortsatt mangler mye kompetanse og utstyr i lokalkirken for at det digitale tilbudet kan bli bygd godt ut over hele landet. Ikke alle menigheter skal strøkke gudstjenester. Men alle bør ha en oppdatert nettside med informasjon om hva som skjer lokalt og hvordan man kan komme i kontakt med menigheten. Der er vi dessverre ikke enda.

Vi skal ikke tilbake til en kirke som bare sier «velkommen til oss» på fysiske flater. Vi skal fram til en tid der fysiske møtepunkt og digitale flater gjensidig supplerer og beriker hverandre. Og når vi ser hvor mange som nås på digitale flater, spør det om vi har råd til å la være?

Skjer i kirken

Arbeidet med en nettside med oversikt over alt som skjer i kirken i hele landet var i gang før pandemien stengte landet ned. Utviklingen av denne nettsiden, som i praksis fungerer som en app på telefonen, ble intensivert under koronatiden og «Skjer i kirken» ble lansert xxx. Dette er en arrangementsportal der menigheter kan legge ut alle arrangementer som foregår i kirken. Brukeren kan enkelt finne det som skjer «nær deg». Arbeidet for å forbedre og øke bruken av portalen fortsetter.

Oppsummering

Den norske kirke hadde ingen etablert kriseorganisasjon da krisen traff i mars 2020. Dette er likevel historien om ressursene som fant hverandre – motsatt av evalueringen av ulike offentlige etaters innsats etter 22. juli, der ulike etater IKKE fant hverandre og dermed skapte huller i beredskapshåndteringen.

Kirkens ansatte viste stor omstillingsevne. En generell iver etter å bidra og å gjøre kirken så åpen og tilgjengelig som mulig i en nedstengt tid gjorde det enkelt å få alle med. En vesentlig årsak er at man greide å koble sammen ledelse på tvers – Kirkerådet, Bispemøtet, KA og kirkeverger – som sammen skapte en effektiv og grundig krisehåndtering.

En konsekvens av dette er også at lokalkirken har fått en videre forståelse og aksept for nasjonal styring, siden Kirkerådet tok ansvar for viktige fellesoppgaver. Det ga lokalkirken mer tid til å være kirke for folk.

Betydningen av en solid og konsistent internkommunikasjon kan ikke overvurderes. Den bidro til å holde en fragmentert organisasjon sammen i krisetid. Dette fortsetter også etter pandemien.

Vedlegg:

- En større kirke på nett
- Den norske kirkes medlemsundersøkelser 2020 og 2021
- Medarbeiderundersøkelser fra Rambøll
- Rambølls rapporter om menighetenes koronaaktiviteter
- KIFOs rapport
- Wiersholms rapport om religionsfrihet
- Statsbudsjett 2022 - Tilskudd til digitale arrangementer og tiltak rettet mot sårbare barn, unge og eldre i regi av tros- og livssynssamfunnene
- Statsbudsjettet 2022 - Tilskudd til tiltak for sårbare grupper – Dnk
- Tildelingsbrev Kirkerådet. Frivillig innsats i menigheter grunnet covid-19
- Retningslinjer for tilskuddsmottakere i 2021